

været enighed om, at såfremt en suverænitetsbeføjelse, som rigsdagen tidligere har overdraget til en mellemfolkelig myndighed, ønskes taget tilbage, vil et lovforslag herom kunne vedtages efter den almindelige regel ved simpelt flertal.«⁹⁴

Efter justitsministeriets opfattelse indeholder denne udtalelse ingen forudsætning om, at en tilbagekaldelse af overladte beføjelser statsretligt kun kan finde sted, hvis dette er i overensstemmelse med den pågældende traktats bestemmelse. En sådan forudsætning ville være så klart i strid med det grundlæggende statsretlige princip om, at den danske lovgivningsmagts handlefrihed ikke er begrænset af hensyn til opfyldelsen af indgåede traktatmæssige forpligtelser, at der måtte kræves helt sikre holdepunkter for, at det kunne antages, at det havde været Forfatningskommissionens hensigt at fravige dette princip på det foreliggende område.

Der er imidlertid hverken i den citerede udtalelses formulering eller i den sammenhæng, hvori den forekommer, holdepunkter for at betvivle, at Forfatningskommissionen er gået ud fra, at også en lov, der er gennemført under iagttagelse af reglerne i grundlovens § 20, i overensstemmelse med almindelige statsretlige principper statsretligt gyldigt vil kunne ophæves til enhver tid, uanset om ophævelsen udgør et traktatbrud.

Den citerede udtalelse må ses på baggrund af, at det efter almindelige regler kunne give anledning til tvivl, hvilken statsretlig fremgangsmåde der skulle anvendes ved ophævelsen af en § 20-lov.

Forskellige fremgangsmåder kunne her komme i betragtning.

En egentlig grundlovsbestemmelse kan kun ophæves under iagttagelse af reglerne i grundlovens § 88. Det ville imidlertid være mindre vel stemmende med baggrunden for gennemførelsen af bestemmelsen i grundlovens § 20 – ønsket om at overflødig gøre den grundlovsændring, der ellers ville være nødvendig for at tilvejebringe hjemmel for overførelse af beføjelser til mellemfolkelige myndigheder – at antage, at en § 20-lov kun skulle kunne ophæves på samme måde som egentlige grundlovsbestemmelser. I realiteten måtte spørgsmålet derfor være, om en § 20-lov statsretligt gyldigt kunne ophæves ved almindelig lov, eller kun ved en

lov, der gennemførtes på samme måde som den oprindelige lov (dvs. under iagttagelse af reglerne i grundlovens § 20, stk. 2).⁹⁵

Efter justitsministeriets opfattelse må det anses for utvivlsomt, at udtalelsen i Forfatningskommissionens betænkning alene tilsligter at afklare dette statsretlige spørgsmål.

I den statsretlige litteratur er der da også enighed⁹⁶ om, at en lov, der er gennemført efter reglerne i grundlovens § 20, til enhver tid statsretligt gyldigt kan ophæves ved gennemførelse af en almindelig lov, til hvis vedtagelse der på sædvanlig måde kun kræves almindeligt flertal, og at det ikke er en forudsætning herfor, at ophævelsen også er folkeretmæssig.

d. På baggrund af det anførte er det efter justitsministeriets opfattelse utvivlsomt, at anvendeligheden af bestemmelsen i grundlovens § 20 ikke er betinget af, at den pågældende traktat giver adgang til – eller dog ikke udelukker – en senere ensidig tilbagekaldelse fra dansk side af overladelsen af beføjelser til vedkommende mellemfolkelige myndighed.

AFSNIT V

Danmarks almindelige forpligtelser som medlem af De europæiske Fællesskaber

Ved gennemgangen i afsnit IV er det påvist, at forslaget til lov om Danmarks tiltrædelse af De europæiske Fællesskaber må anses for at opfylde de betingelser, som grundlovens § 20 fastsætter for at overlade beføjelser til mellemfolkelige myndigheder. Såfremt forslaget vedtages af folketinget og ikke bortfalder som følge af resultatet af den folkeafstemning om forslaget, der skal finde sted den 2. oktober 1972, og det herefter stadfæstes og kundgøres i overensstemmelse med grundlovens almindelige regler herom, vil tiltrædelsesloven derfor være gyldig efter dansk ret.

Der kan imidlertid være grund til at undersøge, om Danmark som medlem af De europæiske Fællesskaber påtager sig forpligtelser, der går ud over, hvad det uden en grundlovsændring er muligt at opfylde dels i medfør af tiltrædelsesloven, dels i kraft af de almindelige regler om opfyldelse af traktatmæssige forpligtelser, som er gennemgået i afsnit I. Hvis dette viser sig at være tilfældet, vil det ganske vist ikke berøre tiltrædelseslovens gyldighed, men det kan medføre en pligt for regeringen til at